

FACTSHEET, POLICY PAPER – februar 2018

TVANGSVACCINATIONER – JA ELLER NEJ

Baggrund og aktualitet

I Danmark har vi et gratis børnevaccinationsprogram som tilbud til alle børn. Programmet omfatter i dag MFR (mæslinger, fåresyge, røde hunde), Di-Te-Ki-Pol/HiB (bl.a. difteri, stivkrampe, kighoste, polio), PCV (pneumokokker) og HPV (human papillomavirus) – den sidste foreløbigt kun til piger.

WHO har sammen med de europæiske sundhedsmyndigheder haft som mål at udrydde mæslinger i vores del af verden i 2015. Det er ikke lykkedes fuldstændigt, da der er ringere vaccinationsdækning i lande, hvorfra migranter og turister kommer. WHO har derfor nu som mål at eliminere mæslinger. Dvs. at smitten ikke cirkulerer i befolkningen, og at der ikke er vedvarende mæslingesmitte i et land (epidemi), men at der kan forekomme import af smitte. Danmark lever op til WHO's målsætning og har elimineret mæslinger.¹

WHO anbefaler, at sundhedsmyndighederne i de vestlige lande som mål har en vaccinedækning på 95%.

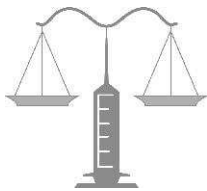
Vaccinationsgraden i DK

Tilslutningen til vaccinationsprogrammerne ligger højt i Danmark sammenlignet med lande som Italien, Tyskland og Rumænien, der har oplevet større udbrud. Tilslutningen i Danmark har ligget næsten konstant, med små afvigelser.

Tilslutningen til MFR-vaccinen har været faldende, men er nu igen stigende.

Ifølge Statens Serum Institut (SSI) var tilslutningen til vaccinationsprogrammerne opgjort i juni 2017 historisk høj²: 96% af alle børn fra fødselsårgang 2016 har fået den første

¹ <https://www.bt.dk/sygdomme/statens-seruminstitut-frygtet-bornesygdom-er-bekaempet-i-danmark>

Di-Te-Ki-Pol/HiB-vaccine, 95% har fået den første PCV-vaccine, og 92% har fået den første MFR-vaccine, som gives i 15-måneders alderen.

Tilslutningen til mæslinge vaccinen har tidligere været opgjort til 88%, men tallet er nu korrigeret til 92% (94%), idet der i visse regioner har været ufuldstændige indberetninger fra læger.³ Over halvdelen af børnene, der i de centrale registre optrådte som ikke-vaccinerede, viste sig at være vaccinerede ved efterfølgende indsamling af oplysninger.

Statens Serum Institut (SSI) begyndte i 2014 at udsende påmindelsesbreve til forældre, hvis børn stod registreret for at mangle én eller flere vacciner. For et år siden havde SSI udsendt 211.000 påmindelser, der dækker 186.000 børn.

Mæslingerisiko i DK

Siden indførelsen af vaccinationsprogrammet (1987-89) har der ikke været epidemier eller større mæslingeudbrud i Danmark.

Der har været det, som kaldes enkelttilfælde af mæslinger: 27 tilfælde i 2014, 9 tilfælde i 2015, 3 tilfælde i 2016 og 5 tilfælde i 2017.

Ifølge Statens Serum Institut (SSI) er der ikke belæg for en epidemirisiko i Danmark.⁴ Nye tilfælde bliver hurtigt opdaget og behandlet, smitekilden bliver fundet, og smittevejene bliver stoppet.

Det Danske Vaccinationsregister og Statens Serum Institut samarbejder, og arbejdet på området reguleres af den danske epidemilov.

Mæslingers dødelighed

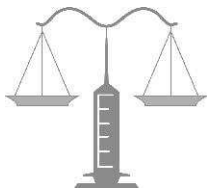
De sidste 12 år inden vaccinationsprogrammernes indførelse (1975-1987) døde 15 personer af mæslinger i Danmark svarende til 1,15 mæslingedødsfald årligt (Danmarks Statistik og Kongerigets Danmarks Dødsstatistik).

Den lave dødelighed var årsag til, at flere læger i Danmark var imod indførelsen af MFR-vaccinen.

² <https://www.ssi.dk/Aktuelt/Nyheder/2017/2017%206%20vaccinertilslutning.aspx>

³ <http://newsroom.au.dk/nyheder/vis/artikel/flere-boern-end-antaget-er-mfr-vaccinerede/>

⁴ <https://www.bt.dk/sygdomme/statens-seruminstitut-frygtet-bornesygdom-er-bekaempet-i-danmark>

Der findes generelt to måder at opgøre mæslingers dødelighed på: *Metode 1) De skønnede sygdomstilfælde* og *Metode 2) De anmeldte sygdomstilfælde*.

Metode 1) De skønnede sygdomstilfælde

Sundhedsmyndighederne i de europæiske lande skønner, at 98% af befolkningen havde (haft) mæslinger inden de store vaccinationsprogrammer blev indført.

I perioden 1960 - 1986 blev der i Danmark født 1.850.000 børn. Heraf blev 98 % af en årgang smittet, dvs. omkring 1.813.000 børn (98 % af 1.850.000). Dødelighed: 1 ud af 21.000.

Metode 2) De anmeldte sygdomstilfælde

Ifølge Statens Serum Institut var der i Danmark i perioden 1960 – 1985 (før vaccinationsprogrammerne) 1.039.78 anmeldte tilfælde af mæslinger. Dødelighed: 1 ud af 12.114 ⁵

Dette skyldes, at ikke alle sygdomstilfælde bliver anmeldt. Holdes antallet af dødsfald op mod *anmeldte tilfælde* af sygdommen, bliver dødeligheden 1960 - 1986 1/12.100.

Holdes antallet op mod den procentdel af befolkningen, som ifølge sundhedsmyndighederne skønnes at have (haft) sygdommen, bliver dødeligheden 1960 - 1986 1/21.000.

Baggrund for vaccinationsskepsis

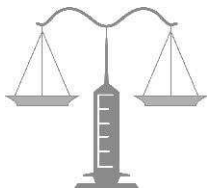
I perioden 2015 - 2017 har danske forældres vaccinationsskepsis været bredt omtalt i medierne.

Skepsis synes at være vokset efter HPV-sagen, der blev igangsat af TV2-dokumentaren "De vaccinerede piger" (2015). Dokumentaren beskriver, hvordan unge piger efter HPV-vaccinen har oplevet alvorlige bivirkninger, samt hvordan familierne er blevet mødt med skepsis fra sundhedsmyndighederne. Efter dokumentaren har mange flere unge piger indberettet oplevede bivirkninger, men sammenhængen til HPV-vaccinen er kun i få tilfælde blevet bekræftet af myndighederne, hvilket har øget den generelle skepsis og svækket tilliden. Den efterfølgende relativt store HPV-skepsis har fået HPV-vaccinationsgraden til at falde til godt 40%.

Der er dog stadig opbakning til det øvrige børnevaccinationsprogram, jvf. at tilslutningen er historisk høj ifølge SSI (juni 2017). Samtidig er der en nogenlunde konstant andel af forældre, der er skeptiske og søger flere informationer om vacciner og bivirkninger.

Forældrenes skepsis går bl.a. på, at bivirkninger udgør et mørketal: Ikke alle bivirkninger bliver indberettet. At de bivirkninger, der indberettes, hverken bliver dokumenteret eller behandlet korrekt.

⁵ <https://www.ssi.dk/Smitteberedskab/Om%20overvaagning/Maeslingetema.aspx>

Ser man bort fra den ovennævnte skepsis over for HPV-vaccinen, er der skønsmæssigt tale om 2-3%, som på baggrund af oplevet utryghed/manglende tillid helt eller delvist fravælger børnevaccinationsprogrammet - flest i Hovedstadsområdet.

De øvrige forældre, der fravælger vaccinationstilbuddet - for MFR's vedkommende ca. 7-8% - skønner SSI og Lægeforeningen ikke er skeptiske, men har andre grunde til at deres børn ikke bliver vaccineret:

- de har ikke tid eller husker det ikke (den er "smuttet")
- de magter ikke at komme af sted (ressourcesvage)
- de forstår ikke henvendelsen (sprogproblemer)

Overvejelser om tvang og sanktioner i andre lande

Lande som ligner Danmark mht. vaccinationsdækning og demokrati - Sverige, Norge, Finland, Holland, Belgien, England, Tyskland samt flere andre Europæiske lande - har holdt fast i frivillighed, når det gælder vaccination.

- I *Sverige* har Moderata Samlingspartiet og i *Norge* Arbejderpartiet foreslået, at forældre skal lade deres børn vaccinere, hvis de frit vil kunne vælge daginstitution. Men forslaget har i begge lande ikke vundet parlamentarisk tilslutning.
- I *Tyskland* har CDU lagt et tilsvarende forslag frem om, at man skal kunne nægte børn, der ikke er vaccinerede, at få en plads i en daginstitution. Forslaget har ikke fået parlamentarisk opbakning.

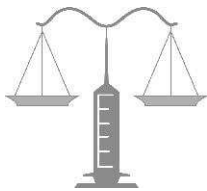
Debat om tvang i DK

Ifølge dansk sundhedslovgivning har sundhedsministeren hjemmel til at iværksætte tvangsforanstaltninger på vaccinationsområdet.

I Danmark er denne mulighed blevet rejst og anbefalet af folketingsmedlem Laura Lindahl (LA).

Lægeforeningen, Etisk Råd og Statens Serum Institut anbefaler ikke tvang

Bolette Søborg, Statens Serum Institut: "Vi kan ikke tage bekymringerne fra folk, der er ikke nogen, som skal have presset noget ned over hovedet, vi skal (derimod) hen imod det informerede valg."

Læge Gorm Greisen, formand for Etisk Råd: "Tvang kan betyde at man sparker baglæns i andre vaccinationskampagner"... "Hvis vaccination bliver italesat som noget, man skal gøre for andres skyld, vil man opleve modstand mod de vaccinationer, som ikke er tvungne."⁶

Michael Dupont, næstformand i Lægeforeningen og praktiserende læge: "Det er en rigtig dårlig idé at straffe børn for manglende vaccine"⁷ ... "Det dur ikke, man kan jo ikke straffe små børn for forældrenes dårlige beslutning. (...) Vi må fortsætte den danske tradition om dialog og kontakt."⁸ "Det bryder vi os ikke om. Det er et stort ansvar at lægge på forældrene at skulle ekskludere børn på grund af deres forældres uansvarlige beslutning."⁹

Lægeforeningen som sådan er også modstander af tvang og tilhænger af "oplysning, oplysning, oplysning".

To forskere peger på tvang som en mulighed

Professor i medicinsk etik Thomas Søbirk Petersen (RUC) peger på, at manglende vaccination bør føre til sanktioner i Danmark: "En sanktionsmulighed kan være, at et barn, der ikke er vaccineret, ikke får lov til at gå børnehave eller i folkeskole."

Frej Klem Thomsen (RUC), forsker i vaccineskepsis og vaccinedækning: "Det er svært at flytte skeptikerne, men lige præcis at stille krav om, at kun vaccinerede børn kan blive indskrevet i institutioner, flytter temmelig mange." Bemærk, at Frej Klem Thomsens forskning er finansieret af vaccineproducenten GlaxoSmithKline¹⁰, men habilitetsmæssigt godkendt af RUC.

Landspolitikere har forskellige holdninger

Minister for offentlig innovation, Sophie Løhde (V): "Der skal bruges flere ressourcer på at minde de forældre, der glemmer at få børnene vaccineret, om at tage stilling. Den gruppe, der bevidst fravælger vaccinationer, må man respektere" ... "Frihed betyder også frihed til at sige nej, og selvom jeg ikke selv forstår dem, der ikke lader børnene vaccinere, så er det forældrenes valg."

MF, ordfører Anni Mathiesen (V): "Det er lige drastisk nok, når Liberal Alliances børneordfører, Laura Lindahl, foreslår, at man i institutionerne afviser børn, der ikke har fået MFR-vaccine" ... "Breve til forældre, der ikke har vaccineret børnene, har en positiv effekt. Så jeg håber ikke, at det bliver nødvendigt med tvang."

MF, ordfører Flemming Møller Mortensen (S) har oplyst til foreningen, at han vil følge Sundhedsstyrelsens anbefalinger.

MF, ordfører Marlene Borst Hansen (R) er modstander af tvang: "...man skal i stedet gøre en ekstra indsats for at overbevise om det fornuftige i vaccination."

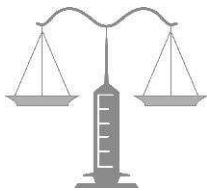
⁶ <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kristeligt-dagblad/boer-vaccination-mod-maeslinger-vaere-tvungen> (April 2016)

⁷ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/laegeforeningen-om-la-forslag-det-er-en-rigtig-daarlig-ide-straaffe-boern-manglende>

⁸ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/v-om-vacciner-i-sidste-ende-kan-tvang-vaere-et-vaerktoej> 29 marts 2017

⁹ <http://politiken.dk/indland/art6095757/L%C3%A6geforeningen-tror-ikke-p%C3%A5-tvang-men-oplysning-til-vaccine-skeptikere> (6 september 2017)

¹⁰ <https://www.information.dk/indland/2017/01/kan-humanister-faa-penge-private-virksomheder-samtidig-bevare-integritet>

MF, ordfører Daniel Rugholm (C) afviser tvang og peger på mere rådgivning og oplysning.

MF, ordfører Stine Brix (EL): (med tvang sker der det at) "...vi skubber nogle grupper væk fra sundhedsvæsenet, det vil opfattes som et stort overgreb i de familier, hvor man er skeptisk omkring vaccinationen. Man har som forældre frihed til at vælge vaccinationer fra. Hvis man vil overtale forældre til at vaccinere deres børn, bør man bruge argumenter og ikke tvang eller sanktioner."

MF, formand for Folketingets Sundhedsudvalg Liselotte Blixt (DF) er også modstander af tvang: "Vi skal gøre os umage med at være ærlige og erkende, at der er bivirkninger, men også hvorfor vaccination stadig er vigtigt"

Lokalpolitikere uenige om decentrale sanktioner

LA og Socialdemokraterne på Frederiksberg har foreslået, at uvaccinerede børn skal kunne samles i én daginstitution.

Lægeforeningens næstformand Michael Dupont har frarådet dette og kaldt det "en straffereaktion".¹¹ Formand for Folketingets Sundhedsudvalg Liselotte Blixt (DF) er også imod.

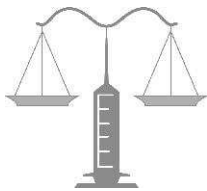
Tidligere fagborgmester i Københavns Kommune Anna Mee Allerslev (R) har foreslået, at forældrebestyrelser lokalt skal kunne beslutte, om børn, som ikke er vaccinerede, skal kunne afvises i den pågældende institution: "Forældrebestyrelser i København skal kunne beslutte, om deres institution skal være kun for vaccinerede børn og børn, der ikke tåler vaccine. Forældre til ikke-vaccinerede må tage konsekvensen ved ikke at kunne sende deres børn i institution."

Forslaget mødte (2016) opbakning fra medlem af Københavns Borgerrepræsentation Jonas Bjørn Jensen (S).

Forslaget blev kritiseret af flere, bl.a. den nuværende beskæftigelses- og integrationsborgmester Cecilia Lonning-Skovgaard (V): "Vi bryder os ikke om, at det er de andre forældre, der skal holde øje med, om børnene i institutionen er vaccinerede. Det ansvar hører hjemme længere oppe i systemet. Vi mener i stedet, at der skal laves nogle ensartede retningslinjer på kommunalt niveau."¹²

¹¹ <https://www.b.dk/nationalt/la-og-s-uvaccinerede-boern-skal-samles-i-en-daginstitution> (august 2017)

¹² <http://politiken.dk/indland/samfund/art6095488/K%C3%B8benhavnrborgmester-vil-lade-for%C3%A6ldre-afvise-uvaccinerede-b%C3%B8rn-i-daginstitutioner> (5 sept 2017)

Vores anbefalinger

Vaccinationsforum i Danmark er en 20 år gammel medlemsforening, som yder rådgivning og oplysning om vaccinationer på et kritisk, balanceret, sagligt og underbygget grundlag.

Foreningens formål er:

- at fremme indsamling og udbredelse af viden om vacciner, vaccinationsskader og alternativer til vacciner samt fremme forskningen i samme
- at varetage brugernes rettigheder overfor myndigheder og offentligheden
- at fremme støtten til vaccineskadede

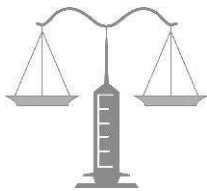
Vaccinationsforum anbefaler ikke tvangsforanstaltninger på vaccinationsområdet.

Argumenterne er følgende:

- tilslutningen til børnevaccinationsprogrammet svinger en smule år for år, men er tilstrækkelig i Danmark til, at vi ifølge WHO har elimineret mæslinger
- tilslutningen til børnevaccinationsprogrammet ligger højt i Danmark sammenlignet med andre lande
- situationen med vaccinerede/uvaccinerede børn har eksisteret i Danmark i 30 år uden epidemier
- at udelukke ikke-vaccinerede børn fra offentlige dagtilbud er irrationelt, eftersom børn kan blive smittet hvor som helst – på gaden, på en rejse etc.
- Statens Serum Institut skønner ikke, at der er belæg for en epidemirisiko i Danmark.¹³ (nye tilfælde bliver hurtigt opdaget og behandlet, smitekilden bliver fundet osv.)
- sundhedsvæsenet, Lægeforeningen, PLO og Statens Serum Institut anbefaler ikke tvang, hvilket vejer tungt
- Sundhedsloven bygger på ”informeret samtykke”, som er en hjørnesten i borgernes retssikkerhed i et liberalt demokrati – tvang vil tilsidesætte denne ret
- har vi først indført tvang på ét område, er der principielt åbent for tvang på andre områder
- tillidsforholdet læge/patient kan lide skade, hvis lægen skal tvangsvaccinere børn og voksne (det samme gælder forholdet mellem forældre/pædagoger/lærere, hvis institutionerne lokalt skal administrere sanktioner)
- personers helbredsoplysninger skal fortsat være fortrolige
- tvangsforanstaltninger øger generelt mistillid, segmentering og polarisering i samfundet

***Konklusion:** Der er ikke grundlag for tvangsvaccinationer i Danmark. Danmark har meget få tilfælde af mæslinger og god myndighedskontrol. Sundhedsfaglige autoriteter i Danmark anbefaler ikke tvang. Lande vi sammenligner os med afviser tvang. Tvangsforanstaltninger vil være bureaukratiske og mistillidsskabende og vil skabe flere problemer i*

¹³ <https://www.bt.dk/sygdomme/statens-seruminstitut-frygtet-bornesygdom-er-bekaempet-i-danmark>

VaccinationsForum

- din vej til et informeret valg

implementeringen end de løser. Borgers skepsis skal ikke mødes med tvang, men med tillidsskabende foranstaltninger og dialog.

Det menneskesyn, som afspejles i FN's menneskerettigheder og FN's børnekonvention, hævder *den enkelte borgers værdighed i sin egen ret over for systemer*. Dette menneskesyn bør ligge til grund for lovgivningen i Danmark - også på vaccinationsområdet.

Princippet om *det frie, informerede valg*, som også afspejles i Sundhedslovens ret til *informeret samtykke*, er centralt for borgernes retssikkerhed i et liberalt demokrati.

Derfor anbefaler Vaccinationsforum, at Danmark fortsat undlader tvang på vaccinationsområdet.

Med venlig hilsen for bestyrelsen

Else Jensen, formand